

PELKO JÄYTÄÄ SIELUA (1973)

Yksinäinen keski-ikäinen nainen (Mira) aloittaa suhteen maahanmuuttaja-arabin kanssa. Heidän rakkautensa ei kuitenkaan vedä vertoja ystävien ja perheiden järkytykselle. Samalla kun Fassbinder analysoi saksalaista yhteiskuntaa, hän tekee myös kunniaa Douglas Sirkin *Kaikki minkä taivas sallii* -elokuvalle.

Rainer Werner Fassbinderin muiden ”elämän jäljittelyjen” lailla *Pelko jäytää sielua* tavoittaa huomattavan tasapainon tyylittelyn ja realismin välillä. Otsikko on murteellista saksaa ja peräisin nuoren marokkolaisen siirtotyöläisen Alin puheesta, tämän yrittäessä häivyttää epäilyjä Emmiin, 60-vuotiaan lesken mielestä, joka alkaa rakastua mieheen. Vaistomaisesti Emmi korjaa Alin kielioppia (”Angst isst Seelen auf”), mutta sitten haluamatta vaikuttaa ylemmydentuntoiselta hän kysyy, onko lause marokkolainen sanonta. Ali väärinkäsittää kysymyksen ja sanoo: ”Niin kaikki marokkolaiset puhuvat.” Jakso on paradigma Fassbinderin menetelmästä ja tarkoituksista. Se on samalla kertaa objektiivinen ja sitoutunut; se määrittelee samalla täsmällisesti oudon pariskunnan välisen tilan (yhteiskunnallisen, äyllisen, kokemuksellisen) sekä hellän, kantaa ottamattoman uskollisuuden kummankin yksilöllisille tunteille.

Pelko jäytää sielua laajentaa ja muuntelee Fassbinderin *Jenkkisotilaan* (1970) erään sivuhenkilön kertomaa tarinaa ja se on myös toisinto ja nykysaksalainen versio Douglas Sirkin elokuvasta *Kaikki minkä taivas sallii* (1955). Juoni on merkillinen verkko halpahintaista melodraamaa ja yhteiskuntakritiikkiä. Sekä Sirk että Fassbinder toteuttavat melodraaman ihanteellista kuviota

kertomalla ”mahdottoman” rakkaustarinan, johon ympäristön paineet ja ennakkoluulot iskevät ja joka nostaa pintaan yhteisön vääristymät ja piilevän väkivallan. Vuoden 1970 tosipohjainen tarina päättyi siihen, että turhautunut Ali tappaa Emmen, mutta välivuodet kuusine pitkin elokuvineen ja tv-sarjoineen näyttävät hillinneen Fassbinderin kyynisyyttä: ”Halusin antaa päähenkilöille mahdollisuuden elää yhdessä. Joskus ennen olisin kertonut tarinan niin kuin se tapahtui todellisuudessakin, siis siten, että nainen kuolee, koska olosuhteet eivät salli vanhan naisen elävän yhdessä nuoren siirtotyöläisen kanssa. Mutta nykyisin olen päätenyt siihen, että esittämällä vallitsevat, masentavat olosuhteet sellaisenaan, sitä vain vahvistaa niitä entisestään. Siksi pitäisikin pyrkiä paljastamaan vallitsevat olosuhteet ja osoittaa että ne voidaan voittaa.”

Sirkin elokuvat tarjosivat esteettisesti elinkelpoisia ratkaisuja ongelmaan, miten toteuttaa radikaalia yhteiskuntanäkemyksiä vieraannuttamatta yleisöä: hän käytti melodraamaa keinona säilyttää etäisyys toiminnasta ja tätä etäisyyttä askeleena kohti analyysiä; hän käytti rohkeita tyyli- ja muotokeinoja, kuten värien ekspressionismia selventääkseen mahdollista moniselitteisyyttä. *Pelko jäytää sielua* alkaa puolestaan kuin satu, jossa juke-boxin arabialainen musiikki houkuttelee Emmen marokkolaiseen baariin ja johtaa hänet ensimmäiseen tanssiin ilmeisen pitkään aikaan. Vaihe vaiheelta kaikki, mikä seuraa on hilpeällä ja kiduttavalla tavalla ennustettavissa. Fassbinder pelaa katsojan odotuksilla niin perusteellisesti, että hänen esityksensä ällistyttää pelkästään sillä, että se on niin tyhjentävä. Jane Wymanin ja Rock Hudsonin suhteen verhotut teemat saavat Fassbinderillä suoran ja raivokkaan vakuuttavan ilmaisuuden.

– Tony Raynsin (*Sight and Sound*, Autumn, 1974) ja muiden lähteiden mukaan – **Kino Reginan** (Kavi) esitte